

50 שנה ברפת

מתוך עלון גן שמואל "חג הקיבוץ – 60"

ראיון עם מוטק

אנו מביאים את הכתבה מתוך עלון קיבוץ גן שמואל המספרת על פעלו של אחד מרפתנינו הוותיקים במשך תקופה ארוכה. מערכת "משק הבקר והחלב" מברכת את ידידנו מוטק (מרדכי יוספזון) המוכר לרבים מרפתנינו מתקופת עבודתו במשקו גן שמואל וכן מפעולותיו הציבוריות בשטחים שונים של ענפנו.

אנו מצטרפים לאחולי המראיינת עינת: עד מאה ועשרים שנה ברפת!

המערכת

בעמוד כלשהו ומצביע על פסקה בה מוזכרת פרשה זו וכן גם שמו).

ביליתי בהולנד 3 שנים. היתה גם תקופה שרק למדתי. בזמן ההוא נחשבה הולנד לארץ הקלאסית בנושא גידולי בקר.

שאלה: למה דווקא אתה, ולמה דווקא בקר?

מוטק: בעצם לא היה לי רקע, אבל ידענו שבקיבוצים שהתכוונו לעלות להתישבות, הרפת היתה ענף עיקרי. היתה לי תחושה שאני מעוניין בנושא הזה, ומכיוון שהיתה הזדמנות להשתלם בזה, ניצלתי את האפשרות. בזמן שהותי בהולנד כבר פגשתי עוד משתלמים שבאו מהארץ. העליה לארץ – מספר מוטק בחיך – גם היא נקשרה עם פרות: לא היו סרטיפיקטים....

בא להולנד עירוני מקרית ענבים כדי לקנות שם בקר למשק. הם חיפשו מישהו בעל מקצוע שילווה את הפרות. כך הרווחתי את הנסיעה לארץ, וכך גם נסעתי; חודש ימים עם קבוצת פרות באניה.

השבוע, התקיימה במסגרת "מועדון יום ב'" פגישה עם מוטק וצוות עובדי הרפת (הצוות הנוכחי וצוותים שעבדו בעבר), לרגל מלאות 50 שנה לעבודתו של מוטק בענף.

חלק מהדברים שנאמרו והושמעו בהזדמנות ההיא, ניסיתי להעלות על הכתב, בפגישה שערכתי בנפרד עם מוטק.

שאלה: מה היה הרקע לכניסתך לעבודה ברפת?

מוטק: (ניגש לארון, מוציא יומן ישן מלא פתקאות רשומות בכל מיני תאריכים וזכרונות דברים. פותח, מעיין)...

למעשה, התחלתי לעבוד בענף הרפת עוד לפני שהגעתי לגן-שמואל. זאת אומרת, נשלחתי מטעם התנועה ב־1927 להשתלמות ברפת בהולנד. זה היה משולב; עבודה מעשית אצל איכרים – ובערבים: לימודים בקורסים ובבתי-ספר. (יוצא לרגע מהחדר, מביא אותו ספר – "קניעורים" מאת משה זרטל, פותח

בסוף 1945 מנתה הרפת 39 פרות. וסה"כ 76 ראש. עם ההגדלה הוכנסה לרפת מכונת חליבה, שהביאה מהפכה מבחינת המאמצים שהושקעו בעבודה. לדוגמא – אומר מוטק ושולף איזו חוברת מרוכזת בנתונים – בחליבת ידיים השקענו 45 ימי עבודה לפרה, בממוצע לשנה, 14–15 ימי עבודה לפרה, בממוצע לשנה – עם המיכון. הייצור גדל ל-200 אלף ליטר חלב לשנה, לעומת 70 אלף קודם. היתה גם עליה בתנובה ממוצעת לפרה, ל-4,500 ליטר לשנה, לעומת 3,500. השתכללו גם בהאבסה, אספקה, הטבת המזונות, טיפול בפרות (וזאת לדעת: בעבר, היו זוכות הפרות לציחצוח והברשה, לשם שיפור הרגשתן הגופנית).

המלה "ציחצוח" מזכירה לי מיד את "ציחצוח השיניים" לפרות, ועל מתיחות מסוג זה מספר מוטק:

כשהגיעה לכאן ההשלמה הצ'כית, היה אמה בחור שעבד ברפת. הוא לא רק ציחצח לפרות את השיניים והקרניים, הוא גם בישל "תרופה" עשויה זבל טרי, על פרימוס מיוחד שהכנו ברפת.

מוטק הוותיק – היום

מוטק בתחילת דרכו כרפתן בהולנד – 1928

שאלה: מה היה גודל הענף בקיבוץ, כשנכנסת לעבוד בו?

מוטק: הרפת היתה אז במקום בו נמצא היום "הכל-בו". בשנת 1930 היו עשרים וכמה פרות, והרפת ייצרה אז חלב לקיבוץ בעיקר, וקצת חלב למכירה בחדרה. אז חלבו את הפרות בידים, והעבודה היתה קשה: 10, 12 שעות ביום. הפרות היו משוכנות יום ולילה ברפת, ורק בקיץ היו מוציאים אותן גם קצת החוצה. למרות העבודה הקשה – היה מצב רוח טוב!

שאלה: האם היתה לענף תדמית מסוימת? האם הרפתן היה טיפוס מסוים?

מוטק: לא, לרפתן לא היתה תדמית כלשהי. לי למשל, היה יחס של קירבה לבעלי חיים, וכך גם עד עצם היום הזה – אפילו בעידן של טכנולוגיה מתקדמת. אף פעם לא עזבתי פרות בשעת מצוקה כגון מחלות או המלטה. רוב האנשים שעבדו אז עם פרות, וגם עם עופות, היתה להם גישה סובייקטיבית לבעלי החיים, ותמיד הגישו להם עזרה מקסימאלית.

יחס זה של קירבה לבעלי החיים ירשתי מהאיכר ההולנדי, שידוע בכך בעולם כולו. (בהולנד היו מציינים פרה טובה בכך שקראו לה בשמה של המלכה)...

מוטק ממשיך לדבר, עוד לפני שאני מספיקה לשאול את השאלות וניכר בו שהוא והרפת קשורים בקשר הדוק ביותר. הדחיפה הגדולה לרפת היתה ב-1946 עם הקמת המוסד החינוכי. חשבו אז שהמוסד יהיה גדול ותהיה תצרוכת גדולה של חלב. אז גם ייצרו בקיבוץ לבן, חמאה וגבינה.

טובות, שבהן היה שיתוף פעולה מקסימאלי, ושוב אני מדגיש, זה תלוי הרבה מאוד במרכז הענף.

בתקופה זו עוברת הרפת מהפכה גדולה מבחינה טכנולוגית. הטכנולוגיה מקלה מאוד על העבודה אך מאידך, הולכת ופוחתת תשומת הלב הניתנת לבעל החיים, לפרה. שוכחים שזה בעצם הפרט העיקרי. לצערי, אני רואה שמרוכזים יותר מדי בנהיגה על טרקטור ובדברים כאלה. זה עלול להביא לירידה בהישגים מבחינת התנובה.

...אני מנסה להאיר את הנושא הזה, ולהעיר הערות כששואלים אותי, אך אינני רוצה להתערב יותר מדי. למרות שאני משתדל להביע את דעתי, אני לא רוצה להסתכסך... עכשיו אני כבר לא "פייטר" (את יודעת מה זה?) ולא תמיד יש אוזן קשבת.

בהדרכה, אני אומר, אין חכם כבעל נסיון! לצערי, הרבה מהוותיקים בענף זה – בכל הארץ – פרשו, לאו דווקא בגלל טכנולוגיה, אני לא נגד טכנולוגיה, אבל צריך למצוא את שביל הזהב בין טכנולוגיה לבין הנשמה של הפרה.

עבודתי הנוכחית ברפת, מתמקדת בנושא של פוריות וטיפוח. זהו נושא רחב הדורש ידע מקצועי רב.

שאלה: האם אתה מסופק מההכשרה המקצועית המוצעת לעובדים בענף?

מוטק: בארץ יש אפשרויות מרובות להשתלמות. האנשים הולכים לקורסים, אך לצערי לא מנצלים אותם כמו שצריך. יש פחות בהשגת ידע מקצועי שנוגע לפרה ולא לטכנולוגיה.

זהו פחות משווע!

לסיום לא נשאר לנו אלא להודות ל"טוביה החולב" שלנו ולאחל לו עד מאה ועשרים שנה ברפת.

 ראינה עינת, "הדס"

קירות חדרו של מוטק עמוסים בכל מיני תעודות הוקרה, תמונות של פרות ומזכרות שונות מתקופת עבודתו הענפה ברפת. בין היתר – מגן קטן, בו מוטבעת דמות פרה, עם מלות ברכה, "מצוות הרפת, למוטק, לקראת צאתו לשליחות".

על השליחות מספר מוטק: לאחר 14 שנות עבודתי כמדריך לבקר במשרד החקלאות, היתה הצעה של "אסיא-מעברות" לנסוע לדרום אפריקה בתור יועץ לבקר. הבסיס שלי היה ביוהנסבורג, אבל הסתובבתי בכל הארץ. אני חושב שמאוד הצלחתי ("אל תכתבי את זה..."). כשרק הגעתי לשם, קבעתי לעצמי כלל: ללמוד את התנאים של המקום, היות וזוהי ארץ גדולה מאוד והרפתות שונות מאוד ממקום למקום. בהתחלה לא דיברתי הרבה, אך כשהתחלתי "להיות יותר בעניינים" החוואים כבר הרגישו שלפניהם אדם שמכיר את הנושא, ונעשיתי מאוד מבוקש. אחרי ששהיתי שנה וחצי בדרום אפריקה, והנסיון היה מוצלח, נסעתי לתקופה נוספת של כחצי שנה. עד היום אני מקבל מכתבים מחוואים ששואלים שאלות ומבקשים יועץ, יש לי עד היום קשרים.

שאלה: מוטק, כיצד אתה רואה את הרפת כיום, מבחינה מקצועית ומבחינת צוות העבודה?

מוטק: (משיב ללא הרהור, וניכר בו שהנושא מעסיק אותו 24 שעות ביממה):

תמיד דגלתי בכך שהתקדמות של ענף תיעשה על כתפי צוות, ולא על כתפי איש אחד. ההדרכה של צוות נתונה בידיו של מרכז הצוות, וזה חשוב ביותר עד כמה יכול המרכז לעניין את אנשי הצוות בבעיות הענף, במסירת האינפורמציה, במשיכת האנשים לעבודה ובהענקת הרגשה שהם אינם "סתם מכוונות". בלי זה הענף לא יכול להתקיים.

נושא זה עבר גילגולים שונים. היו שנים

רפתן!

האם יש לך ציוד למכירה? או אולי אתה מעוניין לרכוש ציוד משומש?
פרסם מודעה קטנה במדור **היצע וביקוש**